

1. Amaç ve Faaliyet Kapsamı

Amaç:

ASBÜ’de ya da ASBÜ mensuplarınca yapılacak araştırmaları, mevzuat ve etik ilkeleri açısından değerlendirmek ve görüş bildirmektedir.

Faaliyet Kapsamı:

Araştırmacı tarafından yüz yüze veya bilgisayar ortamında gerçekleştirilen anket, test, mülakat, ölçek çalışmaları, video ve ses kaydı niteliğindeki veri toplama, gözlemsel nitelikte araştırmalar, niteliksel ve niceliksel çalışmalar, dosya ve arşiv taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları ile üniversite yönetimi tarafından danışmanlık istenen etik konular.

2. Kurul Yönetimi

a. Görev ve Sorumluluklar

Etik Komisyon 7 (yedi) üyeden oluşmaktadır. Bu üyelerin görev süresi üç yıldır. Süresi biten üye tekrar görevlendirilebilir. Başkan, Etik Komisyona incelenme ve değerlendirilme için sunulan her dosya için üyeler arasından bir raportör görevlendirir. Raportör, ön incelemesini tamamlayıp eksikler giderildikten sonra dosya incelenmek üzere diğer komisyon üyelerine gönderilir.

Komisyon başkanı Prof. Dr. Sevgi Kurtulmuş
Başkan Yardımcısı: Doç. Dr. Ali Osman Kurt
Komisyon Üyeleri:

Doç. Dr. Armağan Erdoğan,
Yrd. Doç. Dr. Akif Tögel,
Yrd. Doç. Dr. Senem Ertan,
Yrd. Doç. Dr. Metin Atmaca,
Yrd. Doç. Dr. Özgür Hakan Aydoğmuş.

b. Toplantı Sıklığı ve Şekli (video konferans, yüz yüze vb.)

- Etik Komisyon, Başkanın daveti üzerine ayda en az bir kere ve salt çoğunlukla toplanır. Kararlar oy çokluğu ile alınır ve eşitlik durumunda Başkanın oyu iki sayılır.
- Etik Komisyona gelen araştırma önerileri takip eden ilk toplantıda başvuru sırasıyla değerlendirmeye alınır. Toplantı yüz yüze yapılır. Başkan isterse telefon, e-posta ya da video konferans gibi farklı bir iletişim yoluyla da komisyon üyelerinin görüşünü alabilir.
- Etik Komisyon, gerek gördüğü durumlarda incelemekte olduğu araştırma önerisini yapan araştırmacıları ya da konu ile ilgili uzmanları toplantılara davet ederek görüş alabilir. Gerekirse, araştırma önerilerini değerlendirmek üzere önceden konu ile ilgili diğer uzmanlara da gönderebilir.
- Etik Komisyon, başvuruları yalnızca etik ve deontolojik yönleriyle değerlendirir. İnceleme ölçütleri ve önerileri uluslararası sözleşme ve bildirelere, yerleşik etik ilke ve kurallara dayanır. Ulusal ya da uluslararası metinlerde düzenlenmemiş bir etik sorunla karşılaşıldığında, Etik Komisyon bunu bir ilkeye ya da kurala bağlayabilir.
- Etik Komisyon tarafından düzeltilmesi veya eksikliklerinin tamamlanmasına karar verilen araştırma önerileri, araştırmacılar tarafından düzeltilerek Komisyona tekrar başvuru yapılır. İlgili araştırma tekrar başvuru sonrası Komisyon tarafından yapılan ilk toplantıda yeniden değerlendirilir.
- Etik Komisyon amaç ve kapsamına uygun her araştırma önerisini inceler, hakkında “uygundur” ya da “uygun değildir”, şeklinde kararını başvuru sahiplerine bildirir.
- Etik Komisyon kararları gizli olup, kararlar hakkındaki bilgiler öneri sahiplerinden başkalarına verilmez.
- Etik Komisyon üyelerinden herhangi birinin dâhil olduğu araştırma önerileri görüşülürken, ilgili üye ya da üyeler görüşmelere katılamaz ve oy kullanamaz.

3. Dönemsel Eylem Planı, Çıktıları ve Ölçüm Kriterleri (Eylül 2017- Aralık 2018)

Eylem No:	Eylem Tanımı	Çıktı	Planlanan Başlama Zamanı (Ay-yıl)	Planlanan Bitirme Zamanı (Ay-yıl)	Ölçüm Kriterleri
1	Etik yönergesi hazırlanması	Yönergenin yayımlanması	Eylül 2017	Şubat 2018	Etik yönergesine uygun başvuruların gelmesi
2	ASBÜ etik kodların belirlenmesi	ASBÜ personel ve öğrencilerinin etik kodlardan haberdar olması	Mart 2018	Eylül 2018	Akademik ve idari personel ile öğrencilerin davranışlarında etik kodların etkisi
3	İşlemlerin elektronik ortamda yapılması	Sürecin daha etkin ve hızlı işlemesi	Ekim 2018	Aralık 2018	Başvuruların sonuçlanma süresi, eğitim sonrasında başvuruların başarılilik oranı
4					

4. Stratejik Plana İlişkin 4 Yıllık Hedefler ve Performans Göstergeleri (2019-2023)

Hedef No:	Hedef	Gerçekleşme Yılı	Performans Göstergeleri
1	ASBÜ Etik Kodlar kılavuzunun yayımlanması	2019-2020	ASBÜ mensuplarının davranışlarında; Durum Kod'a uygun mu? • Etik mi? • Yasal mı? • Bu durum Üniversiteme ve bana olumlu yansıtacak mı? • Bunu gazetede okumak ister miydim? sorularını sorması
2	ASBÜ Etik Kodların doğal davranışa dönüşmesi	2021	ASBÜ mensupları arasında; • Ortak bir kurum kültürünün oluşması, • Kurum itibarının gözetilmesi ve • Yasal gerekliliklere uyum sağlanması.
3		2022	
4		2023	

5. Karşılaşılan Sıkıntılar ve Öneriler

1. Üniversiteler, eğitim alanındaki bilimsel çalışmalarla ve uygulamalı alanlarda doğrudan sunulan hizmetlerle toplumsal işlevlere sahiptir. Bu yüzden üniversitelerde etik son derece önemlidir. Genel olarak etik çalışmaları, türlerine göre **betimleyici etik ve normatif etik** olarak ikiye ayrılmaktadır. **Betimleyici etik**, olaylara dışarıdan bakmakta, onları bilimsel bir yaklaşımla gözlemleyip tasvir etmekte ve açıklamasını yapmaktadır. **Normatif etik** ise insanlara hayatları sırasında rehber olur ve böylelikle de onlara kullanacakları normları sağlar. Normatif etik teorileri de **teleolojik, deontolojik ve erdem etiği** olarak üç ana grupta incelenmektedir. **Teleolojik etik** teorisine göre bireyin eyleminin doğruluğu veya yanlışlığını belirlemede eylemin kendisi değil sonuçları önemlidir. **Deontolojik** teoriler ölçüt olarak yalnızca eşitlik ve tarafsızlık ya da evrensellik gibi formel ölçütler ortaya koyarlar. **Erdem** etiklerine göre, ahlakta önemli olan sadece doğru eylemleri yapmak değil, aynı zamanda doğru olanı yapmak ve iyi olmak için gerekli güdülenme ve karaktere de sahip olmaktır.

Modern dönemde ise meslek etiği dediğimiz daha dar kapsamlı grupları ilgilendiren etik kodlar geliştirilmektedir. Bu kodlar, ilgili meslek grubuna mensup kişilerin nasıl davranmaları gerektiğini gösteren ve genel ilkeler olarak kabul edilen yazılı kurallardır. Etik kodlar; iyi ve doğru davranışlar için değerler ve normlar koymakta, standartlar belirlemede, ahlaki davranışları göstermekte ve ikilemler karşısında ahlaki kararlar alınmasına yardımcı olmaktadır.

Genel hatlarıyla meslek etiği, meslekle alakalı kabul edilebilir davranışların tanımlanmasını, kalite standartlarının yükseltilmesini, meslek elemanlarına öz değerlendirme fırsatının sunulmasını, mesleki davranış ve sorumlulukların çerçevesinin çizilmesini, mesleki kimliğin gelişiminde aracılık edilmesini, kişilere doğru ya da yanlış eylemler, belirsiz durumlarda nasıl davranılacağı konusunda rehberlik etmeyi; yöneticilerin otokratik gücünü kontrol etmeyi amaçlamaktadır.

Meslek etiği ilkeleri ya da kodları şu yararları sağlar: Meslektaş baskısı sağlayarak, bireyleri etik davranış göstermeye motive eder, bireylerin kişilikleri yerine doğru ya da yanlış eylemler konusunda daha tutarlı ve kararlı bir rehberlik sağlar, belirsiz durumlarda nasıl davranılacağı konusunda rehberlik eder, yönetici ya da patronların otokratik gücünü kontrol eder, kurumların toplumsal sorumluluklarını tanımlar, kurumun ya da mesleğin çıkarlarına hizmet eder.

Akademisyenlerin meslek ilkeleri konusunda geliştirilen ilk uygulama ABD’de Amerika Üniversiteleri Öğretim Üyeleri Birliği (American Association of University Professors) tarafından 1966 yılında yayınlanan “Profesyonel Etik Duyurusu”dur.

Akademik etik; daha çok üniversite ortamlarında görev yapan bilim insanlarının mesleki çalışmalarında izledikleri ya da izlemek durumunda oldukları normlardır. Bunlar, üzerinde çalışılan bilime ve yöntemine karşı sorumluluklar, bulunduğu kuruma karşı sorumluluklar ve içinde yaşadığı topluma/insanlığa karşı sorumluluklar olarak özetlenebilir.

Kaynak:

https://www.academia.edu/20211878/T%C3%BCrkiyede_%C3%9Cniversite_Etik_Kurullar%C4%B1_%C3%9Czerine_Bir_%C4%B0nceleme (Erişim Tarihi: 06.12.2017)

Öneri: ASBÜ Etik Kodların bir an önce belirlenmesi ve duyurulması.

2. Etik, kişinin davranışlarına temel olan ahlak ilkelerinin tümüdür. İnsanlara “işlerin nasıl yapılması gerektiğini” belirlemede yardımcı olan rehber değerler, ilkeler ve standartlardır. Bir süreç olarak, karar alır ve uygularken belirli değerlere bağlı kalınarak hareket edilmesidir. Genellikle etik kurallar evrensel insanî ve ahlakî değerlerden ayrı teknik bir konu olarak düşünüldüğü için kimi araştırmacılar Etik Komisyon’dan aldığı “uygundur” yazısını araştırmasının her aşamasında yeterli görmesine yol açmaktadır.

Öneri: Etik Komisyon’un verdiği “uygundur” yazısının sadece bir hatırlatma olduğu, insanlarla yürütülen tüm araştırmalarda evrensel insan hakları gereğince refah ve haklarının korunmasının birinci derecede araştırmacı/araştırmacıların sorumluluğunda olduğunun bilincinin yerleştirilmesi gerekir.

3. Etik Komisyonu değerlendirme formunu doldurmaya ihtiyacı olmayanların da başvurması; Başvuranın formu doldurma sürecince herhangi bir yardım talep etmemesi veya formu dikkatli doldurmaması. Öneriler: BAP Koordinatörlüğünün formu bir ön değerlendirmeden sonra Etik Komisyonu formuna ihtiyaç olup olmadığı hususunda başvurayı yönlendirmesi;

Öneri: BAP Koordinatörlüğü veya Etik Komisyonu nezdinde formu doldurma sürecinde bir yardım ekibinin kurulması.